STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL XV-XVII
(XXVII-XXIX)
2024-2026

STUDIES AND RESEARCHES
IN
N U M I S M A T I C S

ÉTUDES ET RECHERCHES
DE
N U M I S M A T I Q U E

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

STUDII ȘI CERCETĂRI DE NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL XV-XVII (XXVII-XXIX)

2024-2026

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI

2026

COMITETUL DE REDACȚIE

AUREL VÎLCU, redactor responsabil
THEODOR ISVORANU, redactor responsabil adjunct
MARIUS BLASKÓ, MIHAI DIMA, EMANUEL VIOREL PETAC,
DAN PÎRVULESCU şi GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, membri

COLEGIUL DE REDACȚIE

RADU ARDEVAN; ANA BOLDUREANU; IONEL CÂNDEA, m.c. al Academiei Române; GABRIEL CUSTUREA; GEORGES DEPEYROT; CONSTANTIN C. PETOLESCU, m.c. al Academiei Române; acad. VICTOR SPINEI

DANA COSTIN, redactor

ADRIAN MIRCEA DOBRE, redactor Editura Academiei Române

OFELIA COȘMAN, tehnoredactor

Orice comandă va fi adresată la:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, Bucureşti, România: Tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444, e-mail: edacad@ear.ro

S.C. MANPRES DISTRIBUTION S.R.L., str. Ziduri vii, nr. 5, bl. B 18, scara 1, apartament 44, sector 1, Bucureşti, tel. 4021-3124801, e-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro

S.C. ORION PRESS IMPEX S.R.L., str. Băiculeşti, nr. 23, bl. E9, scara D , ap. 147, camera 1, sector 1, Bucureşti, tel. 4021-2106787, e-mail: office@orionpress.ro

S.C. CRIS MEDIA PRESS S.R.L., bld. Gheorghe Duca, nr. 10-22, sector 1, Bucureşti, tel. 0722.333.405, e-mail: office.crismedia@gmail.com

S.C. DEREX COM S.R.L., Aleea Țebea, nr. 2B, sector 4, București, tel. 0726258546, e-mail: derex_com@yahoo.com

S.C. SORIRORI SOLUTIONS S.R.L., bd. Republicii, nr. 25, Târgu Jiu, cod poştal 210152, județul Gorj, tel. 004 0765 262 077, 004 0765 166 433, e-mail: sorin.costreie@sorirori.ro, rosana.guta@sorirori.ro

S.C. TOP SEVEN BEST S.R.L., str. Morii, nr. 41, Clinceni, jud. Ilfov, tel. 0787 818 706, e-mail: office@abonamente-presa.ro

Adresa redacției:
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, str Henri Coandă nr. 11, 010667 Bucureşti, Tel./Fax 4021 212 88 62, E-mail : redactie_iab@yahoo.com; aurelvilcu@yahoo.com

© 2026, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
www.ear.ro

Sumar – Sommaire

I. STUDII ŞI CERCETĂRI – ÉTUDES ET RECHERCHES

A. NUMISMATICĂ – NUMISMATIQUE

AUREL VÎLCU, Monede olbiene din secolul al V-lea a. Chr. descoperite la Histria – Olbian coins from the 5th century BC discovered at Histria 7

MIHAI DIMA, GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Monede histriene de argint din tezaurul de la Enisala (com. Sarichioi, jud. Tulcea) – Silver coins of Istros from the Enisala hoard (Sarichioi commune, Tulcea County) 13

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, ADAM RABINOWITZ, New Greek, Macedonian and Roman coin discoveries from the "Platou Est" sector at Histria (Romania) 23

IONUȚ BADEA, O colecție particulară de monede emise de cetatea Histria – Coins of Istros (Histria) from a private collection 49

ANA-MARIA BALTĂ, Noi considerații asupra monedelor cu revers tip poartă de oraș din Moesia Inferior emise în timpul lui Gordian al III-lea (238-244) – New considerations on the coins with city-gate reverse issued in Moesia Inferior during the reign of Gordian III (AD 238-244) 63

EUGEN NICOLAE, Despre ornamentul islamic „nodul fericirii" și originea puterii sale apotropaice 75

EUGEN NICOLAE, „Sindromul Poienești". Un bilanț moldovenesc și perspectiva unui dosar muntenesc 87

LILIA DERGACIOVA, An extraordinary hoard from the first quarter of the 15th century. Contributions to the Moldavian currency system during the reign of Alexander I (1399/1400-1432). With an appendix by ROMAN CROITOR, Sturgeons in medieval Moldova 101

B. METROLOGIE – MÉTROLOGIE

GABRIEL CUSTUREA, Ponduri antice descoperite în Dobrogea – Ancient weights discovered in Dobruja 129

II. DISCUŢII ŞI NOTE – DISCUSSIONS ET NOTES

ANA-MARIA BALTĂ, IONUȚ BADEA, Un lot de monede emise de cetatea Nicopolis ad Istrum între 193 și 222 p. Chr. – An assemblage of coins struck by Nicopolis ad Istrum between AD 193 and 222 133

DOREL BĂLĂIȚĂ, Jetoanele societăţii anonime miniere „Lignitul" – The tokens issued by the "Lignitul" mining joint-stock company 139

III. DESCOPERIRI MONETARE – DÉCOUVERTES MONÉTAIRES

THEODOR ISVORANU, SEBASTIAN MATEI, Tezaurul de denari romani republicani descoperit la Săsenii pe Vale, jud. Buzău – The hoard of Roman Republican denarii discovered at Săsenii pe Vale, Buzău County 151

MIHAI DIMA, GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Un tezaur monetar de la mijlocul secolului al II-lea p. Chr. descoperit la Durostorum – A coin hoard from the middle of the 2nd century A.D. found at Durostorum 163
MIHAI DIMA, ALIN FRÎNCULEASA, Monede romane descoperite la Urlați, jud. Prahova – Roman coins found in Urlaţi, Prahova County..... 177
MARIUS BLASKÓ, Monedele ungureşti din necropola medievală de la Buftea-La Cârna/Mănești (secolele XIV – XVII) – Hungarian coins from the medieval necropolis at Buftea-La Cârna/Mănești (14th – 17th centuries)..... 189
VIOREL M. BUTNARIU, Tezaurul monetar descoperit la Târgu Ocna – „Dealul Cândea". Addenda et corrigenda – The coin hoard discovered at Târgu Ocna – „Dealul Cândea". Addenda et corrigenda..... 199

IV. NECROLOG – NÉCROLOGIE

ANA BOLDUREANU, *In memoriam* Eugen Nicolae..... 213

ABREVIERI – ABBRÉVIATIONS 227

Monedele ungureşti din necropola medievală de la Buftea-La Cârna/Măneşti (secolele XIV – XVII)

Marius BLASKÓ*

Cercetările arheologice de la Buftea, din punctul „La Cârna"/Măneşti s-au desfăşurat în două etape distincte, prima între anii 1972-1983, iar cea mai recentă, cercetarea preventivă din anii 2020-2021. Acestea au scos la iveală complexul funerar medieval al fostului sat Măneşti, în prezent cel mai mare cunoscut din Ţara Românească[1].

Satul Măneşti este atestat documentar pentru prima oară în iunie 1577[2], când Alexandru al II-lea Mircea (1568-1574/1574-1577) emite un hrisov de danie, pentru a dona „Măneştii de pe Colentina" – moştenire de la bunicul său, Mihnea I cel Rău (1508-1509) – ctitoriei sale, Bisericii Sfânta Troiţă din Bucureşti, decizie întărită ulterior[3]. Dania este reiterată şi de Mihnea al II-lea Turcitul (1577-1583/1585-1591), în hrisoave din anii 1580[4] şi 1581[5], care menţionează din nou Măneştii ca moştenire de la Mihnea cel Rău. Într-un document emis în 1620, Gavril Movilă (1616/1618-1620) reîntăreşte donarea satului „Măneştii al Mihnii Voevod"[6]. Aceste documente atestă existenţa aşezării Măneşti în timpul domniei lui Mihnea cel Rău. Surse indirecte sugerează o atestare mai timpurie a satului, anterioară domniei acestuia. „Viaţa lui Nifon", scrisă de Gavril Protul după anul 1517[7], îl identifică pe Mihnea I, fiul bastard al lui Vlad Ţepeş, ca „feciorul Dracei armaşul"[8] (acesta devenind soţul mamei sale). Acelaşi Dracea este prezentat în Letopiseţul Cantacuzinesc ca „armaşul din Măneşti"[9]. Astfel, dacă

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti; marius.blasko@gmail.com

[1] A. Morintz, M. Coman, *Cimitirele medievale de la Buftea–La Cârna/Măneşti. O interpretare pe baza monedelor depuse în morminte*, MCA, 20, 2024, p. 211.

[2] DRH VIII, p. 131-134, doc. 81.

[3] *Ibidem*, p. 148-150, doc. 91.

[4] *Ibidem*, p. 494-499, doc. 303; p. 515-516, doc. 317.

[5] DIR B, V, p. 40-42, doc. 43.

[6] DIR B, III, p. 478-480, doc. 435.

[7] G. Mihăilă, D. Zamfirescu, *Literatura română veche (1402-1647)*, vol. I, Bucureşti, 1969, p. 62.

[8] *Ibidem*, p. 80; P. Panait, *Buftea. Lunga devenire a unei aşezări ilfovene*, Bucureşti – Materiale de Istorie şi Muzeografie, 19, 2005, p. 133-134.

[9] C. Grecescu, D. Simionescu, *Istoria Ţării Româneşti 1290-1690 – Letopiseţul Cantacuzinesc*, Bucureşti, 1960, p. 14.

SCN, s.n., XV-XVII (XXVII-XXIX), Bucureşti, 2026, p. 189-197.

Mihnea s-a născut înainte de 1462[10] și a fost ulterior adoptat de Dracea din Mănești, putem considera că satul Mănești cunoștea deja o considerabilă activitate socială și economică în a doua jumătate a secolului al XV-lea, cu un secol mai devreme față de prima sa atestare documentară. Analiza descoperirilor monetare din inventarul funerar relevă existența cimitirelor și implicit a satului chiar mai timpuriu, încă de la sfârșitul secolului al XIV-lea.

În urma cercetărilor arheologice din necropola de la Buftea/Mănești, au fost descoperite 1447 de morminte (1053 în campania din 2020-2021[11] și 394 anterior[12]), distribuite în trei cimitire ale complexului funerar. Cimitirul III conține patru monede, toate din campaniile mai vechi, două atribuite lui Mircea cel Bătrân (1386-1394/1397-1418)[13]. Cimitirul II include monede emise între finalul secolului al XIV-lea și al șaptelea deceniu al secolului al XV-lea. În lumina acestor descoperiri, aceste cimitire au fost contemporane pentru o perioadă, utilizarea Cimitirului III fiind datată între anii c.1400 și c.1420, iar Cimitirul II între c. 1400 și c. 1450[14]. Cimitirul I conține inventar funerar databil, cu câteva excepții, în secolul al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, considerându-se că a fost utilizat între c.1520 și c. 1630[15].

În campania din anii 2020-2021 au fost descoperite 88 de monede (una *passim*). Acestea se întind cronologic de la sfârșitul secolului al XIV-lea sau începutul secolului al XV-lea până în secolul al XVII-lea. Emisiunile monetare ale Țării Românești sunt reprezentate de 19 piese emise între domniile lui Mircea cel Bătrân și Radu cel Frumos (1462-1475). Alături de acestea se regăsesc monede din cele două sisteme monetare care ajung să domine piața Principatului în această perioadă, cel otoman și cel unguresc. Cele mai numeroase sunt cele otomane, 44 de monede emise între domniile sultanilor Murad al II-lea (1421-1444/1446-1451) și Osman al II-lea (1618-1622). Cele 21 de monede ungurești provenind din această campanie sunt emise între domniile regilor Sigismund de Luxemburg (1387-1437) și Matia al II-lea (1608-1619). Restul pieselor sunt o monedă rusească, emisiune a Cnezatului Moscovei sub Ivan al IV-lea (1533-1547), două monede neidentificate, precum și o descoperire *passim*, un triplu-gros al Uniunii Polono-Lituaniene. Acestora li se adaugă materialul numismatic descoperit în cercetările anterioare, printre care se numără nouă monede ungurești.

Dintre cele nouă morminte cu monedă ungurească descoperite în campania 2020-2021, mormântul 117 conține cea mai veche monedă. Acesta este unul din cele patru morminte în care s-au descoperit câte două monede, toate contemporane. Alături de un ducat parțial rupt și găurit de la Mircea cel Bătrân, inventarul conține un *parvus* de la Sigismund de Luxemburg (tip Huszár 580; CNH.II. 125A). Moneda poate fi datată doar într-un interval mai larg al domniei sale (anii 1387-1427), anterior ultimului deceniu. Din mormântul 1078 provine o monedă de la același rege, un *quarting* (tip Huszár 586; CNH.II. 129) emis spre finalul domniei între anii 1430 și 1437. Ambele tipuri monetare au fost emise în cantități mari, în numeroase monetării ale Ungariei, pentru a juca rolul de monedă mărunță în circulația internă, valorând jumătate, respectiv un sfert dintr-un denar de argint[16]. În ambele cazuri de la Buftea-Mănești,

---

[10] C. Rezachevici, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, vol. I. – a. 1324-1881*, București, 2001, p. 133.

[11] F. Știrbu, G. Vasile, *You can(’t) take it with you: the anthropological analysis of the individuals from burials dated with coins (14th-15th centuries) from the medieval cemetery at Buftea*, MCA, 20, 2024, p. 234.

[12] A. Ștefănescu, *Note privind locuirea din secolele XIV-XV pe raza orașului Buftea*, CAB, 2005, p. 283-284 (51 în cimitirul I și „circa 300” în cimitirul II); Idem, *Contribuții la cercetarea necropolelor III (sec. XIV-XV) și IV (sec. III-IV) de la Mănești-Buftea*, MCA, 17, 1993, p. 479 (43 în cimitirul III).

[13] Idem, *Cercetările de la Mănești-Buftea*, MCA, 14, 1980, p. 629; Idem, *Contribuții...*, p. 481.

[14] A. Morintz, M. Coman, *op. cit.*, p. 225.

[15] *Ibidem*, p. 227.

[16] A. Pohl, *Zsigmond király pénzverése*, NK, 66-67, 1968, p. 47-48.

identificarea atelierelor emitente nu este posibilă deoarece monedele prezintă urme de uzură și de tăiere din perioada în care s-au aflat în circulație. Campania arheologică din anul 1976 a scos la lumină alte două monede de la Sigismund, doi denari emiși între 1427 și 1437 (tip Huszár 578; CNH.II. 124A), una prezentată ca un posibil fals[17].

În mormântul 619 s-a descoperit un denar de la Vladislav I (1440-1444). Astfel de monede au fost emise, ca urmare a inflației din anii precedenți, în anul 1444, între aprilie și până la bătălia de la Varna din noiembrie[18]. Moneda, bătută în atelierul de la Buda (tip Huszár 609; CNH.II.143A), este perforată – întâmplător sau nu – chiar deasupra reprezentării vulturului de pe avers, fiind acoperită inițial cu un strat de argint care nu s-a mai păstrat. În campaniile din anii 1972-1973[19] a fost scos la lumină un mormânt care conține o monedă de la același rege, datată larg în timpul domniei acestuia.

Din mormântul 940 provine un denar de la Vladislav al II-lea (1492-1516), emis în 1497 la monetăria din Kremnica (Körmöcbánya), de tip Huszár 803, CNH.II.276. Din punct de vedere stilistic, acest tip de monedă este cel mai apropiat de ultimele emisiuni ale regelui Matia Corvin[20], piesa noastră purtând siglele K-S/E, specifice monetarilor Stephanus Ryzmegl și Erasmus Rezl[21].

Din campania desfășurată în anul 1975, Aristide Ștefănescu menționează cinci monede din timpul regelui Ludovic al II-lea, aflate fiecare în câte un mormânt. Dintre acestea, singura prezentată detaliat este piesa din mormântul M.38, emisă în anul 1525[22]. Apariția monedelor lui Ludovic al II-lea în necropolele din Țara Românească nu este o surpriză, două exemplare fiind semnalate la Dezrobiți, jud. Vâlcea[23] și la Piua Petrii (Orașul de Floci), jud. Ialomița[24].

În mormintele 178 și 824 s-au găsit câte un denar de la Ferdinand I, emisiuni de la Kremnica, cea dintâi din anul 1564, iar cea din urmă, bătută între 1526 și 1559. Dintr-un context nefunerar, din Cpl. 851 (o groapă) provine un denar emis tot în anul 1564. Monedele prezintă o stare considerabilă de uzură, cea din M. 824 fiind și tăiată, fapt care sugerează că s-au aflat în circulație timp îndelungat înainte de a fi depuse în morminte, sau în cazul piesei din groapă, aruncată sau pierdută. Monede ungurești de la Ferdinand I se întâlnesc în mai multe necropole din Țara Românească precum: Străulești (Sector

---

[17] Gh. Mănucu-Adameșteanu, A. M. Velter, K. Pârvan, A. Vîlcu, *Monede medievale și moderne descoperite în București și în împrejurimi (secolele XIV-XIX),* București, 2005, p. 500, nr. 845-846, din mormintele M. 249 și M. 266. Moneda de la nr. 845 a fost prezentată ca fiind bătută de monetăria din Bratislava, care însă nu a emis acest tip de denari. Conform ilustrației, marca monetară pare să fie „n-S", monetăria emitentă fiind astfel cea de la Baia Mare.

[18] A. Pohl, *I. Ulászló király pénzverése*, NK, 72-73, 1974, p. 56-57.

[19] A. Ștefănescu, *Cercetarea...*, p. 392; idem, *Considerații...*, p. 378; Gh. Mănucu-Adameșteanu, A. M. Velter, K. Pârvan, A. Vîlcu, *op. cit.,* p. 501, nr. 848.

[20] J. Lakos, *II. Ulászló pénzverése*, NK, 58-59, 1960, p. 24.

[21] A. Pohl, *Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters, 1300-1540*, Graz-Budapesta, 1982, p. 343, tab. 121 (238-4).

[22] A. Ștefănescu, *Cercetarea...*, p. 388; idem, *Un lăcaș de piatră ridicat în secolul XVI în vatra satului Mănești-Buftea*, în V. Vrabie (coord.), *Ilfov – file de istorie, București*, 1978, p. 184; idem, *Note privind...*, p. 283; P. Panait, *Buftea…*, p. 138. Monedele sunt prezentate ca emisiuni ale Poloniei.

[23] E. Lupu, A. Moglan, *Dezrobiți, com. Frâncești, jud. Vâlcea, Punct: Mănăstirea dintr-un lemn*, CCA, campania 2002, Sfântu Gheorghe, 2003, p. 119-120.

[24] P. Stancu, *Monede rare descoperite la Piua Petrii jud. Ialomița în campaniile arheologice din anii 1993 și 1994*, CN, 7, 1996, p. 169-172.

Măicănești)[25], Piatra – Vadul Codrii[26], Orașul de Floci[27], Snagov[28] și Roșiori de Vede[29]. Din campania întreprinsă în anul 1975, provine un alt denar de la Ferdinand I, bătut în anul 1555[30].

În mormântul 215 cercetările au scos la lumină un denar bătut la Kremnica, în numele lui Rudolf al II-lea, în anul 1586. Moneda este uzată, atât aversul cât și reversul având porțiuni șterse. Denarii lui Rudolf al II-lea se întâlnesc în necropolele de la Piatra – Vadul Codrii[31], Orașul de Floci[32] și Udeni[33].

Din mormântul 864 provine un fals având drept prototip un denar emis în perioada dintre domnia lui Ferdinand I și cea a lui Rudolf al II-lea, ulterior schimbându-se reprezentarea scutului pe avers. Moneda este perforată, cu miez de bronz, păstrându-se doar urme ale stratului de argint care îl acoperea.

Mormântul 129 a oferit cel mai bogat inventar funerar din necropolă, o salbă cu 12 monede, așezată în jurul capului defunctului. Micul tezaur este compus exclusiv din monedă maghiară provenind din monetăria de la Kremnica. Cea mai timpurie piesă este un denar de la Vladislav al II-lea din anii 1500-1502 la care se adaugă emisiuni habsburgice de la Ferdinand I (din anii 1550, 1557 și 1563), Maximilian al II-lea (1560, 1572), Rudolf al II-lea (1582, 1587, 1592, 1598 și 1602) și Matia al II-lea, din anul 1609. Perioada de emitere a pieselor din cadrul tezaurului depășește un secol, cinci dintre acestea fiind mai târzii decât cea mai recentă monedă ungurească identificată în restul complexului funerar. Repartizarea pe ani de batere scoate în evidență un hiatus de o jumătate de veac între cea mai veche monedă și restul pieselor din tezaur. Un caz asemănător, un mic depozit monetar găsit într-un mormânt, se întâlnește la Nanov, județul Teleorman[34], de unde provin 20 de monede, însă doar trei sunt explicit menționate, acestea fiind emisiuni ale lui Ferdinand I. Din perspectiva analogiilor cu tezaure monetare, remarcăm similitudini cu depozitul descoperit într-o localitate neprecizată din județul Buzău[35], mai bogat însă în monede (171 exemplare) și care conține mai multe piese de la sfârșitul secolului al XV-lea și din primii ani ai celui următor, cu un hiatus mai mic între aceste piese și emisiunile regilor habsburgi. Tezaurul descoperit în județul Buzău are un termen *post quem* apropiat celui din mormântul 129, încheindu-se tot cu o emisiune de la Matia al II-lea, dar din anul 1613. Depozitul din mormântul 129, similar tezaurelor din Țara Românească, ilustrează fenomenul rămânerii denarilor ungurești de la finalul secolului al XV-lea și începutul secolului următor în circulația monetară din principat, nu doar pe parcursul secolului al XVI-lea, ci și în prima parte a secolului al XVII-lea.

---

[25] P. Panait, *Șantierul arheologic Băneasa-Străulești*, CAB, 2, 1965, 201.

[26] M. Nica, E. Deleanu, *Câteva date despre așezările din sec. VI și XVI de la Piatra-sat (jud. Olt), punctele „Nucet" și „Vadul Codrii"*, SCIVA, 45, 1994, p. 67; M. Nica, E. Deleanu, I. Ciucă, *Piatra – Sat, com. Piatra Olt, jud. Olt, „Vadul Codrii",* CCA, campania 1983-1992, vol. 1, Brăila, 1996, p. 86; M. Nica, E. Teodor, *Piatra sat, punct Vadu Codrii, oraș Piatra Olt, jud. Olt*, CCA, campania 1997, Călărași, 1998, p. 56-57.

[27] L. Chițescu, A. Păunescu, *Cercetările arheologice de la Piua Petri (Orașul de Floci), com. Giurgeni, jud. Ialomița. Necropola 4, CA, 8,* 1986, p. 76-80; L. Chițescu, A. Păunescu, *Piua Petri (Orașul de Floci), com. Giurgeni, jud. Ialomița*, CCA, campania 1983-1992, vol. 2, București, 1997, p. 73-74.

[28] D. Rosetti, *Săpăturile arheologice dela Snagov*. *Partea Întâi*, Publicațiile Muzeului Municipiului București, 2, 1935, p. 11-14.

[29] E. Țânțăreanu, V. Predoi, *Roșiori de Vede, jud. Teleorman, Punct: Biserica „Sf. Nicolae"*, CCA, campania 2002, Sfântu Gheorghe, 2003, p. 262-263.

[30] Gh. Mănucu-Adamești eanu, A. M. Velter, K. Pârvan, A. Vîlcu, *op. cit.,* p. 501-502, nr. 850, dintr-un mormânt din Cimitirul II.

[31] Vezi nota 26.

[32] Vezi nota 27.

[33] Gh. Bichir, *Cercetări arheologice la Udeni, jud. Teleorman*, Muzeul Național, 7, 1983, p. 56; E. Țânțăreanu, *Habitat medieval în Sud-Vestul Munteniei în sec. XIV-XVII – temeiuri istorice și arheologice*, București, 2010, p. 111.

[34] I. Spiru, *Descoperiri monetare în raionul Alexandriei*, SCN, 3, 1960, p. 554, nr. 2.

[35] K. Pârvan, *Un tezaur de secolul XVII descoperit în județul Buzău*, Mousaios, IV, 1994, p. 367-375.

Monedele ungurești din cimitirele de la Buftea-Mănești, împreună cu cele ale Țării Românești și ale Imperiului Otoman, contribuie la înțelegerea evoluției necropolei și a așezării pe care o deservea. Cele mai timpurii, monedele lui Sigismund de Luxemburg și Vladislav I, împreună cu cele contemporane, reflectă locuirea și activitatea economică de la finalul secolului al XIV-lea și cel puțin până în a doua jumătate a secolului al XV-lea.

În cronologia monedelor ungurești se remarcă lipsa celor de la Matia Corvin (1458-1490) emise după reforma din 1467[36], întâlnite frecvent în tezaure datate în perioada de utilizare a necropolei de la Mănești. În același timp remarcăm că ultima monedă a Țării Românești este de la Radu cel Frumos (1462-1475) iar cele otomane de la Mehmed al II-lea sunt emise până în anul 1470, lipsind așadar emisiunile lui Baiazid al II-lea, din epoca în care asprul otoman ajunge să domine piața monetară a Țării Românești[37]. Lipsa monedelor lui Matia Corvin, coroborată cu lipsa monedelor lui Baiazid al II-lea, pare să susțină ipoteza conform căreia necropola de la Buftea-Mănești cunoaște o întrerupere în perioada 1462/1475 – c. 1517[38], sugerând o posibilă perioadă dificilă în istoria comunității locale.

Mormintele cu termen *post quem* oferit de monede ungurești continuă cu o emisiune de la Vladislav al II-lea și cinci emisiuni de la Ludovic al II-lea, iar în cazul celor otomane, cu piese de la Selim al II-lea (1512-1520) emise după 1517. În Țara Românească, denarii de la Vladislav al II-lea și Ludovic al II-lea apar frecvent alături de denari emiși de regii habsburgi ai Ungariei, în tezaure care, cu excepția celui de la Giurgiu[39], se încheie începând cu a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Situația este similară și în cazul monedelor otomane de la Selim al II-lea, depozitele monetare, cu excepția celui de la București-Militari[40], fiind încheiate abia în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Așadar, ținând cont de păstrarea îndelungată în circulație a acestor piese, este posibil ca hiatusul menționat în literatură, între anii 1462/1475 și 1517, să fie de fapt mai mare. În aceste condiții, întreruperea prezenței monetare ar putea să se întindă până în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, așa cum propunea Aristide Ștefănescu atribuind construcția bisericii lui Alexandru al II-lea Mircea[41].

Monedele ungurești se reiau cu piese emise sub regii habsburgi Ferdinand I și Rudolf al II-lea. Remarcăm însă o nouă întrerupere, lipsind monede din ultimul deceniu al secolului al XVI-lea și din primii ani ai secolului următor. În cazul monedelor otomane, ultimele piese din secolul al XVI-lea sunt datate în timpul domniei lui Murad al III-lea (1574-1595), lipsesc monedele lui Mehmed al III-lea (1595-1603), iar înmormântările continuă cu monede de la Ahmed I (1603-1617). Absența monedelor de la finalul secolului al XVI-lea și începutul celui următor ar putea fi asociată războiului anti-otoman, în contextul în care, în timpul campaniei otomane din Țara Românească din anul 1595, a fost distrusă și Biserica Sfânta Troiță din București, de care aparținea satul Mănești.

Cele mai recente monede din înmormântări sunt emise în numele sultanului Osman al II-lea (1618-1622), iar cea mai recentă monedă cu dată certă de emitere, o descoperire *passim*, este un triplu gros polono-lituanian din anul 1622. Astfel, descoperirile monetare de la Buftea-Mănești arată încetarea înmormântărilor, posibil și a locuirii după 1618/1622. *Letopisețul Cantacuzinesc* prezintă un moment care ar putea explica această încetare a locuirii, înfrângerea unei răscoale din 1623, când garnizoanele

---

[36] M. Gyöngyössy, *Magyar pénztörténet (1000-1526),* în L. Ferenczi, J. Laszlovszky, P. Szabó, *Magyar középkori gazdaság- és pénztörténet (Jegyzet és forrásgyűjtemény)*, Budapest, 2006, 263-264.

[37] E. Nicolae, *Moneda otomană în Țările Române în perioada 1451-1512*, Chișinău, 2003, p. 45.

[38] A. Morintz, M. Coman, *op. cit*, p. 221.

[39] K. Pârvan, *Două tezaure de dinari ungurești descoperite la Giurgiu*, CAB, 7, 2007, p. 357-359. Tezaurul se încheie în anul 1512.

[40] O. Iliescu, *Un tezaur de aspri turcești de la începutul secolului al XVI-lea, găsit la București*, SCN, 3, 1960, p. 287-308.

[41] A. Ștefănescu, *Un lăcaș...*, p. 184.

de călărași s-au ridicat împotriva lui Alexandru al V-lea Coconul[42], „s-au rădicat asupra lui călărașii de la Mănești (...) să loviră cu ei la sat la Mănești. Și fu biruința lui Alexandru vodă cu boiarii lui”[43].

Monedele ungurești de la Buftea-Mănești se întind de-a lungul întregii perioade de utilizare a necropolei, fiind contemporane cu monedele care oferă limitele datărilor *ante quem* și *post quem* ale acesteia. Acestea oferă informații cu privire la circulația denarilor în Țara Românească și indicii privind cronologia și diverse etape ale dezvoltării necropolei.

Tezaurul descoperit în mormântul 129 confirmă, asemenea multor alte tezaure din perioada de funcționare a necropolei, păstrarea îndelungată pe piață a monedelor emise la finalul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea. Acestea au circulat, cel puțin pentru o perioadă, în paralel cu monedele regilor habsburgi și ar fi putut intra pe piață ulterior perioadei în care au fost bătute, posibil împreună cu emisiunile cărora le sunt asociate.

Astfel, monedele oferă doar un termen *post quem*, nu o datare certă a mormintelor din care provin. Totuși prezența monedelor Țării Românești, Imperiului Otoman și Regatului Ungariei indică etape în evoluția necropolei. Într-o primă etapă a complexului funerar, mormintele cu două monede – într-unul din ele cu o monedă de la Sigismund de Luxemburg și una de la Mircea cel Bătrân – sugerează o prosperitate a comunității care a utilizat cimitirul la finalul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea. Continuarea utilizării necropolei este evidențiată de emisiunile monetare care se reiau cu piese emise la mijlocul secolului – printre acestea, două monede de la Vladislav I – până spre 1460-1470/1462-1475. Urmează o întrerupere a prezenței monedelor, care durează până cel puțin în primele decenii ale secolului următor, dacă nu chiar până mai târziu, în lumina circulației monedelor lui Vladislav al II-lea sau Ludovic al II-lea. Piesele ungurești continuă cu cele emise în a doua jumătate a secolului al XVI-lea până în deceniul nouă, când se înregistrează o nouă perioadă de întrerupere, probabil o consecință a campaniei otomane din anul 1595. Ultima perioadă a utilizării necropolei, la începutul secolului al XVII-lea, pare să dureze cel mult câteva decenii, cele mai recente monede fiind emise între 1618 și 1620.

Analiza numismatică aduce date noi despre circulația monedelor ungurești în Țara Românească și indică utilizarea cimitirelor de la Buftea-Mănești între finalul secolului al XIV-lea și primul sfert al secolului al XVII-lea, limite care necesită însă corelare cu restul informațiilor rezultate în urma cercetării arheologice.

Catalogul monedelor ungurești descoperite în campania 2020-2021

SIGISMUND DE LUXEMBURG (1387-1437)
Parvus
1387-1427
H. 580; CNH.II. 125A.
Av. Stema Ungariei în patru cartiere.
Rv. Cruce cu brațe egale, patru coroane între brațe.
1. AR (12h), 0,19 g; 10 mm. Inv. 117/2.

Quarting
1430-1437
H. 586; CNH.II. 129.
Av. Cruce dublă.
Rv. Coroană.
2. AR (12h), 0,16 g; 10 mm. Inv. 1078.

VLADISLAV I (1440-1444)
Denar
Buda
1444
Av. MONETA. WLADISLAI. DEI. G
Rv. REGIS. VnGA […] ETCETERA

[42] V. Cândea (coord.), *Istoria Românilor, vol. 5, O epocă de înnoiri în spirit european*, București, 2003, p. 60.
[43] C. Grecescu, D. Simionescu, *op. cit.*, p. 94.

H. 609; CNH.II.143A; Pohl 147-4.
3. AR (1h), 0,84 g; 18 mm. Perforată. Inv. 619.

VLADISLAV II (1490-1516)
Denar
Kremnica
1497
Av. M. WLADISLAI. R. VNGARIE
Rv. PATRONA – VNGARIE
H. 803; CNH.II.276; Pohl 238-4.
4. AR (3h), 0,28 g; 15 mm. Ruptă, perforată. Inv. 940.

1500-1502
Av. M. WLA[D]ISLAI. R. VNGAR
Rv. PATRON – VNGARIE
H. 807; CNH.II.272; Pohl 241-1.
5. AR (9h), 0,33 g; 15 mm. Ruptă, perforată. Inv. 129/1.

FERDINAND I (1526-1564)
Denar
Kremnica
1550
Av. FERDINAND.D.G.R.VNG.1550
Rv. PATRONA – VNGARIE
H. 935.
6. AR (7h), 0,39 g; 15 mm. Perforată. Inv. 129/2.

1557
Av. FERDINAND.D.G.R.VNG.1557
Rv. PATRONA – VNGARIE
H. 935.
7. AR (1h), 0,37 g; 15 mm. Perforată. Inv. 129/3.

1563
Av. FER.D.G.E.RO.I.S.AV.GE.HV.B.R. / 1563
Rv. PATRONA – VNGARIE
H. 936.
8. AR (1h), 0,37 g; 15 mm. Perforată. Inv. 129/4.

1564
Av. FER.D.G.E.RO.I.S.AV.GE.HV.B.R. / 1564
Rv. PATRONA – VNGARIE
H. 936.
9. AR (1h), 0,48 g; 15 mm. Inv. 178 B.
10. AR (6h), 0,46 g; 15 mm. Inv. 851.

1526-1559
Av. […] AND.D.G.R VNG [...]
Rv. PATRONA – [...] RIE
H. 935.
11. AR (11h), 0,31 g; 15 x 12 mm. Inv. 824.

MAXIMILIAN II (1564-1576)
Denar
Kremnica
1572
Av. MAX.II.D.G.E.RO.I.S.AV.G.HV.B.R / 1572
Rv. PATRONA. * .VNGARIE
H. 992.
12. AR (6h), 0,49 g; 15 mm. Perforată. Inv. 129/5.

1564-1569
Av. MAX.II.D.G.E.RO.I.S.AV.G [...] / 156[...]
Rv. PAT [RONA.] * .VNGARIE
H. 936.
13. AR (11h), 0,26 g; 16x12mm. Ruptă, perforată. Inv. 129/6.

RUDOLF II (1576-1608)
Denar
Kremnica
1582
Av. RVD.II.RO.I.S.AV.G.H.B.R.
Rv. PATR * 158Z * HVNG
H. 1059.
14. AR (11h), 0,44 g; 17 mm. Perforată. Inv. 129/7.

1586
Av. RVD.II.RO.I.S.AV.G.H.B.R.
Rv. PA [TR] * 1586 * HVNG
H. 1059.
15. AR (6h), 0,40 g; 15 mm. Inv. 215/2.

1587
Av. RVD.II.RO.I.S.AV.G.H.B.R.
Rv. PATR * 1587 * HVNG

H. 1059.
16. AR (1h), 0,37 g; 15 mm. Perforată. Inv. 129/8.

1592
Av. RVD.II.RO.I.S.AV.G.H.B.R.
Rv. PATR * 159Z * HVNG
H. 1059.
17. AR (7h), 0,47 g; 15 mm. Perforată. Inv. 129/9.

1598
Av. RVD.II.RO.I.S.AV.G.H.B.R.
Rv. PATR * 1598 * HVNG
H. 1059.
18. AR (7h), 0,43 g; 15 mm. Ruptă, perforată. Inv. 129/10.

1602
Av. RVD.II.RO.I.S.AV.G.H.B.R.
Rv. PATR * 160Z * HVNG
H. 1059.
19. AR (12h), 0,46 g; 15 mm. Perforată. Inv. 129/11.

MATIA II (1608-1619)
Denar
Kremnica
1609
Av. MAT.II.D.G.REX.VN.1609.
Rv. PATRONA – VNGARI
H. 1139.
20. AR (6h), 0,49 g; 15 mm. Perforată. Inv. 129/12.

Denar (fals)
Prototip emisiunile habsburgice din secolul al XVI-lea.
21. AE cu urme de AR (2h), 0,37 g; 15 mm. Ruptă, perforată. Inv. **864**.

Hungarian coins from the medieval necropolis at Buftea-La Cârna/Măneşti (14th – 17th centuries)

ABSTRACT

Archaeological research at the medieval necropolis of Buftea-"La Cârna"/Măneşti, conducted between 1972–1983 and 2020–2021, has revealed the largest known funerary complex in Wallachia, comprising 1,447 graves distributed across three cemeteries. The funerary inventory includes over 110 coins, dating from the 14th to the 17th centuries, reflecting stages of the necropolis's use between c. 1400 and c.1630.

The study focuses on 21 Hungarian coins discovered during the 2020-2021 excavations, issued between the reigns of Sigismund of Luxembourg (1387–1437) and Matthias II (1608–1619), contemporary with those providing the *terminus ante quem* and *terminus post quem* for the coins from the necropolis at Buftea/Măneşti. A notable case is a grave containing 12 coins, a small hoard offering additional insights into the circulation of Hungarian denars in Wallachia. The analysis of Hungarian coins within the broader context of the necropolis's coin finds indicates potential stages and periods of interruption in its development, contributing to a better understanding of the evolution of the necropolis and the settlement of Măneşti.

FIGURES CAPTION

Pl. I. Hungarian coins from the 2020-2021 excavations at Buftea –La Cârna/Măneşti

Pl. I. Monede ungureşti de la Buftea –La Cârna/Măneşti, campaniile 2020-2021.

Abrevieri

ActaMN	Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
AÉ	L'Année épigraphique, Paris
AJN	American Journal of Numismatics, New York
ANRW	Aufstieg und Niedergang der römischen Welt
ANS	American Numismatic Society, New York
ARA	Asociația Arhitectură. Restaurare. Arheologie
ArhMold	Arheologia Moldovei, Iaşi-Bucureşti
BAR, I.S.	*British Archaeological Reports*, *International Series,* Oxford
BAR, S.S.	British Archaeological Reports, Supplementary Series, Oxford
BMC	*Coins of the Roman Empire in the British Museum*, Londra: I, *Augustus to Vitellius*, 1923; II, *Vespasian to Domitian*, 1930; III, *Nerva to Hadrian*, 1936; IV, *Antoninus Pius to Commodus*, 1968; V, *Pertinax to Elagabalus*, 1950 (H. Mattingly); VI, *Severus Alexander to Balbinus and Pupienus*, 1962 (R.A.G. Carson)
BSNR	Buletinul Societăţii Numismatice Române, Bucureşti
BIAB	Bulletin de l'Institut Archéologique Bulgare, Sofia
CAB	Cercetări Arheologice în Bucureşti, Bucureşti
CCA	Cronica cercetărilor arheologice din România, Bucureşti
CICSA	Centrul de Istorie Comparată a Societăților Antice, Bucureşti
CIL III	Th. Mommsen (ed.), *Corpus Inscriptionum Latinarum. Vol. 3, Parts 1-2. Inscriptiones Asiae, provinciarum Europae Graecarum, Illyrici Latinae*, Berlin, 1873.
CN	Cercetări Numismatice, Bucureşti
CNA	Cronica Numismatică şi Arheologică, Bucureşti
CNH	L. Réthy, Corpus nummorum Hungariae, I-II, Budapesta, 1899-1907
CNRS	Centre National de la Recherche Scientifique, Paris
Crawford, RRC	M.H. Crawford, *Roman Republican Coinage*, Cambridge, 1974
Crawford, RRCH	M.H. Crawford, *Roman Republican Coin Hoards*, Londra, 1969
CreştCol	Creşterea Colecţiilor, Biblioteca Academiei Române, Bucureşti
Dacia	Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie, Bucureşti, I-XII (1924-1947)
Dacia, N.S.	Dacia, Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, Nouvelle Série, Bucureşti (1957-)
DIR	*Documente privind istoria României*
D.J.A.N. Argeş	Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Argeş
DOW-LRC	Ph. Grierson, Melinda Mays, *Catalogue of Late Roman coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection. From Arcadius and Honorius to the Accession of Anastasius*, Washington, 1992
DRH	*Documenta Romaniae Historica*, Bucureşti
Herinek	L. Herinek, *Österreichische Münzprägungen von 1740-1969*, Viena, 1970
Huszár	Lajos Huszár, *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*, Budapesta, 1979
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
IGBulg II	G. Mihailov (ed.), *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae*. *Vol. II. Inscriptiones inter Danubium et Haenum repertae*, Sofia, 1958.

SCN, s.n., XV-XVII (XXVII-XXIX), Bucureşti, 2026, p. 227-229.

ISM	*Inscriptiones Scythiae minoris*, I (1983), II (1987), III (1999), IV (2015), V (1980)
JIAI	Journal for Historical and Archaeological Research, Šumen
JNG	Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte, München
LRBC	*Late Roman Bronze Coinage A.D. 324-498*, Londra, 1965: I – P.V. Hill, J.P.C. Kent, The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324-346; II – R.A.G. Carson, J.P.C. Kent, *Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire A.D. 346-498*
Martin	F. Martin, *Kolonialprägungen aus Moesia Superior und Dacia*, Bonn, 1992
MBR	G. Buzdugan, O. Luchian, C.C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, Bucureşti, 1977
MCA	Materiale şi Cercetări Arheologice, Bucureşti
MemAntiq	Memoria Antiquitatis, Piatra-Neamţ
MINAC	Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie, Constanţa
MJIAP	Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova
MNA	Muzeul Naţional de Antichităţi
NC	Numismatic Chronicle, Londra
NK	Numizmatikai Közlöny, Budapesta
NZ	Numismatische Zeitschrift, Viena
Pere	Nuri Pere, *Osmanlılarda madenî paralar*, Istanbul, 1968
Pick	B. Pick, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 1, Berlin, 1898
Pick-Regling	B. Pick, K. Regling, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 2, Berlin, 1910
Pohl	Artúr Pohl, *Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters, 1300-1540*, Graz-Budapesta, 1982
Preda	C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, Bucureşti, 1973
RCAN	Revista de Cercetări Arheologice și Numismatice, Bucureşti
Recueil	W.H. Waddington, E.Babelon, Th. Reinach, *Recueil général des monnaies grecques d'Asie Minéure, I-IV,* Paris, 1904-1912
RÉSEE	Revue des Études Sud-Est Européennes, Bucureşti
RI	Studii, 1948–1952; din 1953, Studii. Revista de Istorie, Bucureşti.
RIC, I	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, I, *Augustus to Vitellius*, Londra, 1923
RIC, I^2	C.H.V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage*, I, ediţie revăzută, Londra, 1984
RIC, II	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, II, *Vespasian to Hadrian*, Londra, 1926
RIC, III	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, III, *Antoninus Pius to Commodus*, Londra, 1930
RIC, IV, 1	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, IV, 1, *Pertinax to Geta*, Londra, 1968
RIC, V, 2	P.H. Webb, *The Roman Imperial Coinage*, V, 2, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, VI	C.H.V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage*, VI, *From Diocletian's reform (A.D. 294) to the death of Maximinus (A.D. 313)*, Londra, 1967
RIC, VII	P.M. Bruun, *The Roman Imperial Coinage*, VII, *Constantine and Licinius A.D. 313-337)*, Londra, 1966
RIC, VIII	J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, VIII, *The Family of Constantine I A.D. 337-364)*, Londra, 1981
RIC, IX	J.W.E. Pearce, *The Roman Imperial Coinage*, IX, *Valentinian I-Theodosius I*, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, X	J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, X, *The Divided Empire and the Fall of the Western Parts A.D. 395-491)*, Londra, 1994
RPC	Roman Provincial Coinage

Ruzicka 1928	Leon Ruzicka, *Inedita aus Moesia Inferior*, Vjesnik Hrvatskoga Arheološkoga Društva, 15, 1928, p. 225-248.
SCBC	*Standard Catalogue of British Coins. Coins of England and the United Kingdom*, 41st Edition, London, 2006
SCIV(A)	Studii şi Cercetări de Istorie Veche (şi Arheologie), Bucureşti
SCN	Studii şi Cercetări de Numismatică, Bucureşti
SHA	*Scriptores Historiae Augustae*
Simpozion Chişinău 2000	*Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chişinău, 28-30 mai 2000, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2001
Simpozion Chişinău 2001	*Simpozion de Numismatică organizat în memoria martirilor căzuţi la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476-2001), Chişinău, 13-15 mai 2001, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2002
Simpozion Chişinău 2002	*Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a 125 de ani de la Proclamarea Independenţei României, Chişinău, 24-26 septembrie 2002, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2003
Simpozion Chişinău 2003	*Simpozion de Numismatică dedicat Centenarului Societăţii Numismatice Române (1902-2003), Chişinău, 26-28 noiembrie 2003, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2005
Simpozion Chişinău 2004	*Simpozion de Numismatică, organizat cu ocazia comemorării sfântului Ştefan cel Mare, domn al Moldovei (1504-2004), Chişinău, 29 septembrie-2 octombrie 2004, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2007
SMMIM	Studii şi Materiale de Muzeografie şi Istorie Militară, Bucureşti
SNG	*Sylloge Nummorum Graecorum*: Black Sea - *The British Museum*, IX, 1, *The Black Sea*, Londra, 1993; Rusia - M. G. Abramzon, N. A. Frolova, Ulrike Peter (eds.), *Sylloge Nummorum Graecorum Russland, Staatliches Historisches Museum Moskau: Münzen des Nördlichen Schwarzmeergebietes*, Berlin-Boston, 2019
Woytek	Bernhard Woytek, *Die Reichspragung des Kaisers Traianus (98-117)*, Viena, 2010.